

Första kongressdagen onsdagen den 18 augusti.

Lokalen för kongressens förhandlingar var, såsom bekant, Andra kammarens plenisal uti Riksdagshuset, vilken av Herrar Riksgäldsfullmäktige godhetsfullt ställts till kongressens förfogande. I vanliga fall rustas där upp betydligt, sedan "Fabrikerna" lämnat den på våren: pulpeterna skruvas loss, mattorna tagas bort o.s.v., så att där just ingen trevnad är att vänta, men i år hade Herrar Fullmäktige med hänsyn till sommarens många kongresser låtit allt förbliva i det gamla skicket, så att rummet erbjöd kongressdeltagarna just den anblick det har under riksdagarna. Längst framme mittför den breda gången, där man tågar in, har man alltså på en särskild upphöjning, talmannens bord, där ejes han presiderar, dominerande över hela församlingen, och så framför detta, något lägre, notariebordet, Men nu hade stenografer avancerat till talmannens plats, ty där satt alltid den, som ledde förhandlingarna, omgiven av dagens övriga presidenter, under det att notariebordet vanligen var besatt av några bland de mer ivriga kongressdeltagarna, bland vilka, om vi icke missminnas, Max Bäckler alltid hade sin givna plats. Mot detta mittpartis luttar från olika sidor pulpeterarna, där övriga kongressdeltare ordnade sig efter behag.

Apropos lokalen kunna vi icke neka oss nöjet att i detta sammanhang referera något, som Mr. Thomas Allen Reed skriver i den skildring av kongressen han påbörjat uti den engelska "Phonetic Journal", världens mest spridda stoeografitidning. Han säger där, att då han första dagen såsom vice president fick i uppdrag att leda förhandlingarna och satte sig i talmansstolen, kunde han icke låta bli att förstålla sig, vad man i England skulle säga om *tanke* på att ett stenografiskt sällskap skulle fått hålla en kongress i underhusets sal, och någon av dess representativa män uppträda från samma plats, som underhusets talman. Något sådant, där nu Sverige givit ~~xxx~~ ett vackert föredöme, skulle i England icke ens den mest entusiastiske stenograf kunnat förstålla sig i sina vildaste drömmar. Men vem vet, tillägger Mr. Reed, huru det kan vara även i England om en 2-300 år?

Förhandlingssalen var för övrigt icke den enda lokal kongressen disponerade i Riksdagshuset; till samma uppgång och i samma våning voro under kongressdagarna även de övriga "kongresslokaler" förlagda. I det s.k. Ståtsrådsrummet, som eljes under riksdagarna tjäna såsom förmak för de Kungl. Maj:ts rådgivare, vilka önska närvara vid kammarens debatter, huserade nu kongresskansliet, och i de fem rum, som förena andra kammarens kanslivåning, hade nu kongressutställningen fått nödigt utrymme. Under och mellan förhandlingarna var därför för dem, som så önskdade, vägen gen både till kansliet, där man hämtade upplysningar om allt, som hörde till arrangemangen vid kongressen och vid festerna, och till utställningen, där såsom vi nog en annan gång närmare skola belysa, det fanns åtskilligt intressant att titta på.

Kongresskansliet förtjänade för övrigt kanske även det sitt eget kapitel. "Hermes" har förut redogjort för de olika komittéer, på vilka det förberedande arbetet vilade; faktiskt koncentrerade det sig dock efterhand alltmer på ett fåtal personer, medlemmarna i komittén för det inre, herrar Lundgren, Cederborg, Modigh och Clason. Den sista av dem fungerade därvid för det mesta såsom ordförande, herr Cederborg hade på sitt speciella departement det närmare arrangerandet av kongressens fester, och herr Lundgren var chef för dess kansli med all den omfattande korrespondensen både i in- och utlandet. Ju närmare det led mot kongressen, dess mer begränsades dock i allmänhet av andra uppdrag flere av kommittémedlemmarnes tid, så att mot slutet så gott som allt arbete, festarrangemangen undantagna, överflyttades på Herr Lundgren jämte av honom särskilt engagerade biträden. Det var därför ock på honom ansvaret vilade för det helas gång, och det blev också han, som, såsom chef för det under kongressdagarna fungerande kansliet, i allmänhet hade att vid kongresssammanträdena föra kommitterades talan. Därjämte står kongressen ock i stor tacksamhetsskuld till fröknarna Matilda Sundberg, E. Hellgren, Anna och Elin Svensson, A. Sundholm och M. Bruce samt till herr L. Lundqvist för deras utmärkta biträde under kongressdagarna i kansliets mycket ansträngande arbeten.

Men vi återgå till förhandlingssalen onsdagen den 18 augusti kl. 9,30 f.m. Kort före kongressen hade kommitterade från Herr Ståtsrådet von Krusenstierna erhållit en skrivelse, vari han

uttryckte sitt beklagande att han i följd av frånvaro från Stockholm icke kunde, bliva i tillfälle att, såsom han hoppats, öppna kongressen. Herr Statsrådets semester varvid han skulle vistas å annan ort, inföll nämligen just omkring kongresstiden. Och det blev sålunda icke han, som kom att förrätta denna akt utan istället kommitterades Ordförande, Överste A. L. Bellmanson. Åtminstone för de svenska deltagarna, som bildat denna kongress och så mycket strävat därför, var det ett verkligt högtidligt ögonblick, då Överste Bellmanson, klädd i sin ordenssmyckade, blå pontoniäruniform, trädde fram till talmansplatsen, grep den stora klubban och på tyska hälsade de närvarande välkomna med ungefär följande ord:

"Högt ärade församling! Mina damer och herrar!

Då jag på organisationsutskottets vägnar öppnar den sjätte internationella stenografkongressen, får jag först beklaga, att hans Excellens ~~Herr~~ Statsrådet och Chefen för Civildepartementet Herr von Krusenstierna, som lovat att öppna kongressen, till följd av frånvaro från Stockholm är förhindrad fullgöra detta sitt löfte.

På samma gång ber jag dock att få uttrycka kongressens tacksamhet till Herr von Krusenstierna för det intresse, som han icke dess mindre visat vår kongress, bland annat genom att sätta sig i spetsen för den garantiteckning, varigenom dess bestånd be-
tryggats.

Jag riktar vidare en hjärtlig hälsning till alla våra utländska gäster från skilda länder och av skilda system. Eder närvaro är oss till heder, vilken vi känna oss så mycket mindre värdiga, som många omständigheter hava gjort, att vi ej åt förberedelserna kunnat skänka det arbete och den omsorg, som vi skulle önskat. Vi hoppas dock, att Eder närvaro ej skall bliva varken oangenäm för Eder eller utan nytta för vår gemensamma sak. Om vä-
derlen ^{ke} är oss gunstig, hoppas vi enligt det uppgjorda programmet få visa Eder icke blott vår utställning, som allmänt kännetecknats som den mest sevärda utställning under detta år, "Skansen", detta enastående friluftsmuseum för svenskt folkliv, utan även de härliga omgivningar, som givit vår stad en plats bland Europas skönaste.

Vi hoppas även, att våra överläggningar må vara våra ä-
rade gäster till intresse och gagn... Flera ämnen finnas på

vårt program, som torde kunna föranleda för den stenografiska konsten fruktbringande utbyte av tankar och erfarenheter, och i detta fall lita vi i första rummet på våra ärade gäster, vilka i stort antal här infunnit sig, och som med sin större och rikare erfarenhet säkerligen skola göra vår kongress till vad den blir.

Och nu, mina Damer och Herrar, ber jag att med de bästa välönskningar för kongressens framgång och med de hjärtligaste hälsningar till Eder alla från när och fjärran, få förklara den sjätte internationella stenografkongressen öppnad".

Därjämte tillkännagavs, att kongresskommitterade och vice presidenter för dagen utsatt herrar T. Allen Reed, London, W. Kronsbein, Wiesbaden, Friherre L. von Platen, Stockholm och herr A. Worms, Köpenhamn. Dessa framträdde nu och togo plats bredvid ordföranden. På förslag av organisationskommittéen beslöt därpå kongressen att till Hans Mjestät Konungen avläta följande telegram:

"Den sjätte internationella stenografkongressen, som idag öppnas i Stockholm, bringar med den djupaste tacksamhet och de hjärtligaste välönskningar Eder Mjestät sin underdänigaste hälsning.

Bellmanson, Överste,
Kongressens president".

Därjämte meddelade kongressens sekreterare, Herr Lundgren, en del hälsningar, som kommit tilldelsamma och för vilka vi i ett sammanhang främdeles närmare skola redogöra. Vid början av sammanträdet utdelades ock det kongressnummer av "Hermes", som våra läsare redan känna.

Dagens första föredrag var tilldelat Docenten S. Clason och handlade om "En svensk officiell stenograf från 1600-talet", eller, som talaren ock kallade honom, Nyare tidens första officiella stenograf". Det inleddes med en liten historisk återblick på den tid, då denna stengraf, den för flere av våra läsare säkert förut bekante Johan Svan, adlad Svanhielm, uppträdde. Talaren erinrade därvid om huru Sverige vid 1500-talets början återvunnit sin nationella självständighet och därefter fått pröva sina krafter i inre och yttre politiska och religiösa strider. 1600-talet blev en tid av det mest svårartade uppeving på alla områden.

Det var då, som det utåt fann sig moget att se till, huruvida det hade något att uträtta på den europeiska skådebanan och så under ledning av sina ypperste där uppträdde och stridde för politisk och religiös frihet; det var ock då, som det inåt utbildade en av Europas allra första friare författningar, där det hade riksdagar på en tid, då Europas flesta stater saknade sådana, och i spetsen för regeringen vid Konungens sida ett råd, där regeringsärendena grundligt debatterades och sekreterarnes penna förde de skilda rådslagen till protokollet. Talaren skildrade därjämte Johan Svans första uppträdande och verksamhet som stenografisk sekreterare i rådet vid denna tid, redogjorde för huru han lärde sig konsten i England och huru den av hans förmän blev uppskattad samt framhöll, huru vi ännu äga i behåll cirka 1400 stenografiska foliesidor av hans hand. Av dessa visades därpå ett par provblad från Riksarkivet, vilka genom medgivande av regeringen föredragande erhållit rätt att under sammanträdet få låna från Riksarkivet och framvisa på kongressen; själva systemet däremot beslystes genom för ändamålet särskilt förfärdigade tavlor, vilka genomgickes och kringsändes. Såsom en förklaring till att Sverige på detta vis kunde förete Nyare tidans officiella stenograf, hänvisade föredraganden i slutet av sitt föredrag åter till Sveriges dåvarande starka uppsving i allt. Det svenska folket kände sig duga till något, det trodde sig hava något att uträtta, och i denna tro sökte det på alla områden tillägna sig det bästa, som det kunde komma över. Med sådana ögon hade Svan fått syn på stenografien och förstätt. vad tusentals andra förbigingo. att den hade stort värde; det var ock av samma anledning, som hans regering så snabbt förstod att taga stenografien i användning. Det var i en sådan tro på sin framtid som det förut obetydliga Sverige växte ~~rek~~ till en stormakt.

"Det stenografiska riket i den europeiska världen", slöt talaren, "är ännu ett obetydligt rike mot vad det kunde vara, men det är ett rike, som är mäktigt av utveckling. Och denna utveckling skall bliva rik, om vi, som skola föra den framåt, ock så göra det på det rätta sättet. Så låtom oss härjvå taga exempel av 1600-talets svenske, då de strävade för sitt lands utveckling. Låtom oss, såsom de, tro på vår saks framgång, låtom oss, såsom de, både utåt och inåt... både då det gäller att verka för våra systems spridning och då vi hava att arbeta på deras fulländning..

passa på, där något gott finnes att hämta, pröva allt och behålla blott det bästa, så att vi åt andra bjuda blott det bästa! Och låtom oss i detta arbete framåt icke fötrottas, då skall en kommande tid uppleva, att vårt stenografiska rike blir den kulturella stormakt, som det förtjänar att bliva."

Föredraget, som mottogs med livligt bifall, väckte synbarligen stort intresse ej minst hos utlänningarna, för vilka denna underrättelse om Sverige såsom ett stenografiskt föregångsland var en nyhet, och föredraganden fick för en den ene än den andre demonstrera de Svanhielmska stenogrammen samt (samt) tillhandagå dem med närmare upplysningar över saken.

Därefter höll herr Walpole från London på engelska föredrag över "Utförbara ideal vid uppställande av stenografiska system". Talaren ansåg det vara omöjligt att uppställa ett stenografiskt system, som på en gång tillfredsställde de högsta anspråk på vetenskaplig å ena sidan och praktikens fordringar å den andra. Skulle icke den praktiska användbarheten lida, måste de ideella synpunkterna sättas först i andra rummet. Särskilt opponerade sig talaren mot möjligheten att istadkomma ett stenografiskt universal-system för alla språk. Varje språk hade sin särskilda karaktär och krävde vid teckenvalet sin särskilda stenografiska behandling, om det skulle vara till praktiskt gagn.....

(Det hade i England icke saknats språkforskare, som velat uppställa en sorts idealsystem, som skulle hava tecken för alla möjliga fonetiska skiftningar, och det är icke omöjligt, att herr Walpoles framställning i viss mån åsyftade dessa.)

I den diskussion, som uppstod, deltog herrar Bäckler, Reed och Rindermann samt fru Lundgren. Herr Bäckler framhöll, att man även i Tyskland ingalunda önskade lyckliggöra alla folk med ett och samma system. Det finnes, påpekade han, översättningar av tyska system till främmande språk, vilka, då dessa språk krävde särskilda tecken för åtskilliga ljud, blott hade en avlägsen likhet med modersystemet, ungefär så mycken likhet som den, som består mellan alla människor i världen. (Det är bland annat just med hänsyn härtill, som det är ett så felaktigt tal, då man stundom får höra, att man i ett land skall välja sitt stenografiska system, därför att detta system i ett annat land eller i flera andra länder har en mycket stor spridning, ty faktum är, att samma system på olika språk stundom har så olika utseende, att t.ex. den, som kan Ga-

belsbergers system på svenska och som kan tyska, dock mycket ofta icke alls kan läsa tysk Gabelsbergerskrift.) Likaledes vore man i Tyskland ense därutinnan att icke blott vetenskapliga grundsatser kunde vara bestämmande vid ett systems uppställning, utan att man även måste taga hänsyn till praktiska förhållandena, till språkets och skriftens samband. Allt låter icke stopa sig i teoretiska former. De flesta system hade också slagit in på den vägen, att vid sina revisioner huvudsakligen följa praktiska hänsyn.

Herr Rindermann påpekade, huru som det ofta hände, att han finge stenografera citat på främmande språk, och det kunde han endast, om han förstode språket ifråga. Men gjorde han detta, kunde han med sitt vanliga system även stenografera på andra språk: så hade han t. ex. själv en gång på en sjöfartskongress i Paris kunnat referera ett engelskt anförande, emedan han hade förstått det. Att stenografen förstod det främmande språket, vore alltså av mera vikt än att systemet vore byggt enkom för det, och ur denna synpunkt hade Mr. Walpole rätt, då han sagt, att man vid uppställande av stenografiska system icke borde fästa sig vid att göra dem internationella.

Med Mr. Reeds tillägg i debatten är det en liten särskild historia. Det rörde sig just om möjligheten för en referent att stenografera ett främmande språk och berörde de försök i den vägen, som talaren själv skulle gjort i Indien genom stenograferande vid en rättegång av utsagor på hindustanska, ehuru han icke förstått ett ord av språket. Det hade förut berättats i stenografiska tidningar, och även i "Hermes"... senast i årets septembernummer sid. 100..., att Mr. Reed på ett mycket lyckligt sätt då skulle löst denna svåra uppgift. Emellertid är nu förhållandet det, att våra deltagare äro oense om, vad Mr. Reed själv yttrat i denna sak: Somliga påstå, att han bestyrkte berättelsen åtminstone så tillvida, som han skulle lyckats uppteckna en del ljud, sådana han uppfattat dem ur vilka sedermera en hindu, som förstod både hindustanska och Etmans system, skulle fått fram ett ganska gott referat; på annat håll heter det, att Reed skulle förklarat det icke ett ord av denna historia vare sann. Det heter också av Mr. Reeds eget referat av denna diskussion, sådant vi nyss fått det i "Phonetic Journal", om möjligheten att stenografera ett språk, som man icke begriper, att "det knappast behöver sägas, att ingen vågade förfakta möjligheten av en dylik bragd", och detta uttalande synes alltså giva dem rätt,

som anse, att nämnda historia om Mr. Reeds bragd på hindustanska hädanefter bör förvisas till de stenografiska legendernas område.

Kom så, efter en kortare frukostpaus, dagens sista föredrag av Herr Matschens om "Skillnaden mellan system med bokstavlig och med symbolisk vokalbeteckning". Till detta föredrag torde vi kanske framdeles återkomma, och inskränka oss därför här till några huvudpunkter. Talaren framhöll, att de tyska systemen kunde delas i två stora huvudgrupper, de med symbolisk och de med bokstavlig vokalbeteckning, och att man nog skulle kunna ena sig om ett system inom vardera gruppen, men att en sammanslutning av båda vore svårare och därför frågan om valet mellan dessa båda principer hade ganska stor betydelse. I detta val gav talaren obetingat företrädet åt det system, som utskrivna vokalen: man följer den vanliga skriftens föredöme, vilken icke läte tryck på ett tecken giva det en särskild betydelse; man komme vidare genom vokalens utskrivande att såsom i språket och den vanliga skriften rada bokstav vid bokstav, icke genom tryckning lägga in den ena i den andra; man finge en naturlig användning för uppstrecken; man finge en regelbundnare konsonantbildning med det för varje konsonant utmärkande kännetecknet blott i dess övre del; man vinne tid på att slippa tänka på eller verkställa tryckning os.v. Genom att slippa tryckning kunde även den, som eljes hade en tung hand, med fördel använda stenografin, och så väl härigenom som därigenom att de vokalskrivande systemen till sina principer mer närmade sig den vanliga skriften än de andra, lämpade de sig mer för de nyare strävandena på det stenografiska området att göra stenografien så *enkelt* som möjligt och att göra användbar för så vida kretsar som möjligt. Ty stenografien vore icke .:., såsom från Gebelsbergersk sida förut plägat hävdas... blott till för de bildade, icke heller blott för yrekesreferenter utan för envar, som skriver, för hela folket, och da vore likhet i principerna av största betydelse. Talaren uttalade också såsom sin åsikt, att i ett land sådant som Sverige, där vokalphonetiska system såsom Arends, Brauns och Melins, funnit en så stark utbredning, system med symbolisk vokalbeteckning icke mer skulle kunna finna någon framtid.

Detta föredrag gav, såsom var att väntat, anledning till den livligaste diskussion under hela kongressen: i densamma deltog

nämligen utom inledaren, herrar Bäckler, Brauns, Igen, Worms, Reed, Walpole, Rindermann, ^{de}Steuer, Fabricius, Brünecke, Clason, flere av dem mer än engång.

Herrar Stolzeaner och Gebel^sbergare förfäktade därvid tryckningens synbarliga lämplighet såsom beteckningsmedel, och herr Worms, vars system även använder detta beteckningssätt, intervjuade härom de engelska stenograferna, vilka också från sin erfarenhet förklarade, att deras tusentals stenografer dagligen skiljde mellan tunna och tjocka streck, utan att det vållade några svårigheter. Bäckler menade till och med, att den, som icke kunde skilja på ett streck med och utan tryckning, borde låta stonografien alldeles vara, ty då kunde han icke heller skilja på annat, men uttalade dock, att om det Arendska systemet lyckats väl i Sverige, så kunde hans tyska hjärta glädja sig däröver, liksom vi svenska arendsianer icke borde vara ledsna åt, om det låge under i Tyskland. Igen framhöll, att i praxis tryckning icke alls förekom och således icke vållade någon ~~s~~svårighet, utan finge satsen giva sammanhanget; Rindermann åter hade såsom kontrollnotarie gjort den erfarenheten, att tryckning i de flesta fall bibehölls samt påpekade att tecknen blevo dess otydligare, ju hastigare man skrev, samt att de största avvikelserna just rörde tecknens form, varför det vore fördelaktigt att hava få tecken, något som befordrades genom symbolisk vokalbeteckning. Worms, som även so^{ft}d på samma sida syntes dock medgiva, att om man utan fara för skrivhastigheten kunde slippa tryckning, detta skulle vara en fördel.

Vokalskrivandets fördelar åter förfäktades bland andra av Clason, som från sin erfarenhet meddelade, att den Arendska vokalbeteckningen icke em i praxis gjort denna stenografi mindre användbar, vadan alltså farhågorna att vokalskrivande system skulle vara otydliga eller ^{svår-}skrivna visat sig oberättigade; (Ett fel under diskussionen var kanske, att den nämligen från svensk sida uteslutande fördes på tyska, vilket i viss mån hindrade ett så bestämt hävdande av det arendska systemets förträffliga erfarenheter i Sverige, som kanske eljes blivit framburet av mötets talrika arendsianer.)

Herr Brauns betonade särskilt, att dessa system vore lättare att hantera, att de från vetenskaplig sida rönt erkännande och att ett verkligt enhetssystem måste upptaga principer från alla håll, således även denna. Därjämte yrkade han på några *förändringar* i det Arendska systemet för att detta mera skulle närma sig det Braunska.

En episod... av särskilt intresse bildade herr Fabricius' inlägg i denna diskussion. Herr F., som rörande tryckning delade sina Gabelsbergiska kollegers åsikt, förklarade som en olycka i den moderna stenografiens utveckling, att man lade för litet vikt på praktiska omständigheter, för mycken åter på teoretiska och då särskilt med hänsyn till konstens utbredning. Han trodde man nu ginge mycket för långt i sist nämnda hänseende. Det vore redan långt gånget att vilja göra stenografien till alla bildades egendom, men ville man därjämte göra kroppsarbetaren till stenograf, sköte man över målet. Han unnade gärna arbetaren stenografi, och stenografiens kännedom skulle naturligtvis inverka höjande på hela folket, men ville man inverka på konstens utveckling för att på detta sätt allmängöra den, trodde han att dessa strävanden skulle "skada den högre stenografien". Matschens' ord om att de vokalsymboliska troligen ingen framtid hade i Sverige, hade klingat nästan sasom en sngersång över den Gabelsbergiska stenografiens nederlag i Sverige. Herr F. måste också erkänna, att skolans ställning var svag, men trodde att detta icke berodde på systemet, utan på att dess anhängare i Sverige icke arbetat tillräckligt för dess sak. I detta hänseende hoppades han, att denna internationella kongress skulle verka väckande på de svenska Gabelsbergarne.

Matschens svarade, att han betraktade stenografien såsom ett bildningsmedel, som man likaväl som mycket annat kunde lära sig, som man lärt för att åter glömma. Varför skulle man missunna arbetaren att lära sig stenografi? Den arbetare, som sysslade med denna konst och därigenom söka höja sig i bildning, skiljer sig därigenom fördelaktigt från den, som blott är en levande maskin.

Härpå genmälde åter Fabricius, att han icke hade något emot om arbetare lärde sig stenografi, men att han protesterade mot att systemen "skulle försämrast, blott för att arbetarne skulle kunna lära dem". En sådan stenografiens utveckling vore av ondo. Därjämte höjde han även en annan protest, i vilken han säkerligen hade mer sympatier hos de närvarande, mot den osunda reklamen. Han hade en gång hört om en stenograf, som skulle skrivit till *Suppl. 2. c.* "Sedan jag för två timmar sedan fått Er lärobok, skriver jag nu till Eder på Edert system". Denne hade dock numera blivit överträffad, ty på utställningen hade Fabricius funnat ett blad med uttrycken "Stenograf på en timme efter Brauns system", och mot en sådan reklam inlade han under allmänt bifall en bestämd gensaga.

Andra kongressdagen torsdagen den 19 augusti.

Den ~~enkle~~ festlighet, varmed den första kongressdagen avslutadats och varifrån deltagarne, såsom vi antytt, i allmänhet hemkommo först dagen efter, var måhända orsaken till, att den andra kongressdagens förhandlingar först en god stund efter den utsatta tiden, kl. 10 f.m., kunde börjas. Att "taga kvarten" är ju emellertid en ovana, som vi alla äro benägna skatta åt, och vara utländska gäster följde exemplet.

Såsom presidenter fungerade denna dag herrar Fabriceus (Helsingfors), Franz Richter (Berlin), von Wittken, (Berlin) och Paulsen (Kristiania).

Först på dagens föredragningslista stod: "En kort överblick över affärsstenografernas ställning i olika länder: (kompetensfordringar, arbetstid, arvode, de kvinnliga affärsstenografernas inflytande på arbetsmarknaden m.m.)" samt i anslutning härtill spörsmålet, huru affärsstenografernas ställning skulle kunna förbättras.

Denna fråga inleddes av Herr Franz Richter, Berlin, som på sitt gedigna sätt lämnade en ganska ingående redogörelse för affärsstenografernas ställning i Tyskland. Han framhöll till en början, huru i vår tid kraven på köpmannabildningen ständigt stegrats; den tid vore länge sedanförbi, då en fadersade till sin son: Du är för dum att studera, du måste bli köpman", och betonade därpå, att köpmannen otvivelaktigt av alla var den, som hade det mesta skriftliga arbetet sig förelagt, vadan ock stenografien vore för honom nödvändig, ty här gällde, såsom i affärslivet, att "tid är pengar", och det kunde understundom gälla en tid, som knappast räknades i minuter. Emellertid hade man dock anledning att beklaga, att så få dugliga stenografer funnos inom den vanliga handelsvärlden. Såsom skäl härtill angavs dels den omständigheten, att i de högre läroanstalterna plats på schemat ej funnes för stenografien såsom undervisningsämne, och del bristen på förtänksamhet hos de unga, som vanligen hade så mycket att göra i skolorna, att de på sin lediga tid ej gärna ^{ginge} på kurser i andra ämnen. Vad man först borde arbeta på vore därför att få stenografien införd såsom obligatoriskt läroämne, i handelsskolorna och de blivande handelshögskolorna. Talaren påpekade även, att de ytska affärsstenografernas ställning i några fall ej vore bättre än en vanlig skrivares; han kände visserligen

sådana, som förtjänade intill 4.000 Mark årligen, men visste också, att de funnos, som till och med hade under 75 Mark i månaden. I viss mån kunde detta nog bero på stenograferna själva: det funnes för många "stenografiska stympare", som arbetade för vad pris som helst. Såsom medel att höja affärsstenografernas ställning påpekade han därjämte dels önskvärdheten av att stenografen även vore köpman, så att chefen ej behövde diktera allt i affärsbrev ända från datum och till "Högaktningsfullt", utan kunde nöja sig med att precisera deras huvudinnehåll, dels behovet av att stenografiska fack- eller yrkesföreningar bildades för tillvaratagande av gemensamma intressen.

Herr H. Behrens, Hamburg, redogjorde särskilt för de kvinnliga affärsstenografernas inflytande på arbetsmarknaden i hans hemtrakt - av somliga föredrogos kvinnliga stenografer för både deras fingerfärdighet och deras anspråkslöshet - och anförde bland annat, att i Hamburg ett flertal kvinnliga stenografer i följd av den rådande konkurrensen måste nöja sig med ett arvode av endast 30 Mark i månaden.

Herr Behrens ansåg emellertid kvinnan fullt berättigad konkurrera med mannen på det stenografiska gebitet. En mot det täcka könet mindre artig ställning intög däremot en följande talare, den lille energiske Berlin-juristen Igen, vilken bestämt bestred, att den kvinnliga konkurrensen vore berättigad - kvinnan tillhörde hemmet, ej kontoret - och tilloch med påstod densamma vara ^{mindre} lojal. Han uttalade som sin mening, att tack vare den hastigt växande tillgången på billig kvinnlig arbetskraft de manliga affärsstenografernas ställning betydligt försämrats; och såsom en speciellt för damerna avskräckande följd härav antydde herr Igen, att de stackars manliga stenograferna måste förbli unga karlar, när de ej längre hade råd att bilda egna hem.

Naturligtvis blev den oförsiktige unge mannen illa åtgången för detta sitt anförande dels av herrar Bäckler och Behrens, - man finge, sade Bäckler, finna sig i den riktning, som utvecklingen tagit, icke streta däremot, utan söka göra det bästa av den, d. v.s. lära damerna att på lättaste sätt lära sig stenografi - dels och huvudsakligen af den lika energiska som sympatiska Fröken Kärger, Berlin, vilken i ett ganska beskt anförande kritiserade herr Igens uppfattning och särskilt från sin egen erfarenhet anförde exempel på konkurrens och underbud från det starkare könets sida.

Herr Bäckström väckte isynnerhet mycken munterhet, då han påpekade, att det för de manliga stenograferna funnes en mycket utväg att komma ifrån det övergivenhetstillstånd, varmed herr Igen hotades, nämligen att gifta sig med sina kvinnliga kolleger - herr Igen kunde ju göra början. Få vi döma efter herr Igens tragna uppvaktning av kongressens representanter för det täcka könet, torde han måhända komma att följa det givna rådet.

Sedan Mr. Reed och Mr. ^{Boole} ~~Pole~~ givit en bild av förhållandena i England, där kvinnliga stenografer väl finnas, men någon konkurrens från deras sida icke tycktes vara känd, påpekade herr Richter, att den debatterade kvinnofrågan icke kunde vid kongressen föras närmare sin lösning, samt betonade ännu en gång nödvändigheten av att snarast möjligt bilda stenografiska yrkesföreningar.

Av de närmast å föredragningslistan stående föredragen måste tvenne, herr Schumanns, Berlin, över "Betydelsen ^{av} frekvens- och hastighetsundersökningar" samt herr Wéryss, Gravenhage, över "Stenografien i Holland", utgå, enär de ärade föredragshållarne varken inställde sig eller insänt sina föredrag. Herr Larsen, Göteborg, vilken anmält ett föredrag om "De svenska frekvensundersökningarna" hade ej heller kunnat infinna sig men sänt föredraget, vilket enligt kongressens beslut skall införa i de tryckta förhandlingarna.

Ordet lämnade härefter till Herr Kronsbein, Wiesbaden, vilken talade över ämnet: "Skola vi komma till ett tyskt enhets-system". Talaren framhöll till en början att, om ock ämnet närmast berörde Tyskland och andra tysktalande länder, det dock hade en internationell räckvidd, då ju de i åtskilliga andra länder övade systemen vore bearbetningar av tyska sådana och flertalet länder i likhet med Tyskland voro skådeplatsen för ständiga stenografiska stridigheter, vilka i allmänhetens ögon skadade konstens anseende. Glädjande vore, om Tyskland kunde gå i spetsen för enhetsrörelsen, och ett första steg i den rätta riktningen vore taget av de Schreyiska och Stolzeiska skolorna. Enhetsfrågan skulle emellertid komma betydligt närmare sin lösning, om den Gabelsbergerska skolan ville delta i arbetet därpå. Den behövde ej frukta att helt och hållet uppge sitt system, ty liksom de moderna tyska systemen samtliga voro byggda på Gabelsbergers grundval - Detta system hade ju kallats "alla tider stenografiska bibel" - komme även det nya systemet att

mer eller mindre upptaga de Gabelsbergiska grundprinciperna. Det läte sig ju icke förnekas, att det Gabelsbergiska systemet vore i behov av en ganska ingående och framför allt snar reform, om det ej skulle förlora sin ställning. Det krävdes nämligen mer än en hög grad av sangvinism för att tro, att Gabelsbergers system numera i Tyskland skulle kunna bliva allenarådande. Slöte sig åter den Gabelsbergiska skolan till det Schrey-Stolzeska lägret, bleve deras förenade inflytande så stort, att övriga skolor blott hade att välja mellan underkastelse och undergång. Även om ett enhets-~~system~~^{stund} komme till stånd, finge man emellertid ej tro, att de stenografiska meningsskiljaktigheterna därmed vore slut - ändringar däri komma naturligtvis att från olika håll föreslås, nya system komme nog att uppstå, vilka åtminstone för en tid kunde vinna partiell anslutning, men just därigenom undginge enhetssystemet att stagnera. För sin egen del trodde talaren på möjligheten av att nå enhet och skildrade med värme vilken betydelsefull vändpunkt i den tyska stengrafiens historia därigenom skulle vara hunnen, samt slöt med en varm erinran, ^{hur} stora uppgifter krävde, att de små hänsynen sattes å sida och blott de stora synpunkterna finge göra sig gällande.

Efter Herr Kronsbeins anförande, vilket hälsades med mycket bifall, lämnades ordet åt Herr Bäckler, Berlin, vilken talade om "Systemforskningens nuvarande ståndpunkt i Tyskland och ändamålet med den stenografiska rörelsen". Efter en skildring av systemkritiken, dess hjälpmedel och resultat i Tyskland betonade talaren, att det icke i första rummet gällde att uppställa ett system, lämpligt för stenografisk praktik, utan ett, som kunde inhämtas även av de mindre begåvade eller ostuderade, och som vore i stånd uttränga den vanliga skriften. Vid den stenografiska undervisningen hade man ofta icke bestående framgångar, det måste alla erkänna, som ville vara ärliga, "och ärliga vilja vi ju alla vara". Man skulle därför arbeta på att få stenografiska system, som alla lära men ingen glömmar. (Bäckler talade åtskilligt om förändrade system, men berörde icke en sak, som dock torde förtjäna beaktandet. Det är icke så säkert, att man bäst kommer ihåg det, som varit lättast att lära. "Lätt fångat, snart förgånget". För övrigt fällde han också i föredraget en del uttryck om yrkesstenografiens ställning, vilka väl voro åtskilligt överdrivna: såsom då han betecknade deras arbete såsom en afskyvärd slavsyssla, eller då han

hoppades på, att det fullständigt skulle kunna ersättas av fonografen.), icke så mycket kanske för stenografernas skull, som för mänsklighetens, som man ville gagna genom att vinna den för stenografien. Även detta föredrag vann mycken anklång. Någon diskussion följde dock icke. Svenskarne voro för blyga att tala svenska.

Herr W. Brauns, Halmstad, höll därefter det av hans broder, systemuppfinnaren E. Brauns, anmälda föredraget: "Vad är i den praktiska stenografien fördelaktigast, symbolisk beteckning av vokalerne eller av konsonanterna". Såsom system med vokalsymbolik påpekade han Gabelsbergers och Stolzes med deras treyckningar, konsonantsymbolik återfinnes i Arends och Brauns (Med konsonantsymbolik menas t.ex. vår metod att beteckna V i början av ord, vår n- och l-regel o.s.v. Brauns system har också ett dylikt utelämnande av konsonanten, dock så, att den istället betecknas genom regeln, men i långt vidsträcktare utsträckning: Han flyttar dem över linjen, trycker på dem, skriver stapeln lodrätt eller bakåtlutande m.m. m.m. och får på det viset en hel serie förkortningar, som synas åtminstone oss ganska svåra att komma ihåg.) Talaren påpekade den större regelbundenhet man erhöjde i så väl den vanliga stenografiska skriften genom vokalskrivandet, som förkortningskriften genom konsonantsymboliken samt redogjorde särskilt för de olika Braunska metoderna i denna sak, vilken han prisade som förträfflig, men för vilka man omöjligt kan närmare redogöra utan en ingående behandling av det Braunska systemet.

Under förhandlingarne ankom från H.Maj:t Konungen följande svarstelegram:

"Jag tackar för stenografikongressens telegram och däri uttalade lojala känslor!"

Oscar".

Efter telgrammet uppläsande utbragtes på Ordförandens förslag ett kraftigt fyrfaldigt hurra för Konungen".

Tredje kongressdagen.

Presidiet den tredje kongressdagen utgjordes av herrar Max Bäckler (Berlin), Landgerichtsdirektor Selle (Beuten), Herman Maatschenz (Berlin), G. Walpole, (London) och S. ^{Agerholm} ~~Hägerholm~~ (Köpenhamn), av vilka ordet vid olika tillfällen förts av de trenne förstnämnda.

Herr Rindermann från Berlin erhöll först ordet och redogjorde för de förändringar i de tyska riksdags- och lantdagskansliernas i Berlin sammansättning, som under de senaste sessionerna ägt rum, i det numera flera av dessa platser blivit ordinarie och meningen är att så småningom överföra alla stenografplatserna på ordinarie stat. Detta för riksdagsstenograferna själva mycket förmanliga förhållande vore glädjande även ur den synpunkten, att det vore ett bevis på den högre uppskattning av stenografien och stenografernas arbete, som alltmer gör sig gällande bland vederbörande inom de parlamentariska församlingarne i Tyskland.

Löjtnant von Wittken höll härpå föredrag om stenografien och armén. Talaren hyste den uppfattningen, att jämförelsevis få av nutidens stenografer hade behov av en stenografi, som kunde användas vid svårare stenografisk praxis, ty flertalet av dem, som använde stenografien vore blott diktatstenografer, anställda i affärer. Detta hade man enligt talarens mening ofta förbisett i Tyskland. Liksom man vid skrivundervisningen icke begärde, att var och en, som deltagar däri, skulle utbilda sig till skönskrivare, eller vid undervisning i räkning, att var och en skulle bliva en stor matematiker, så borde man ej heller fordra, att den, som lärde sig stenografi, skulle lära sig ett system, som satte honom i stånd att uppfylla även de högsta anspråk. (På samma gång vi giva talaren rätt däri, att ett system, som skall användas som militärskrift icke får vara alltför komplicerat, måste vi dock varna för att lägga alltför stor vikt på den teoretiska ^{enkel} ~~likheten~~, ty det kan hända, att ^{enkel} ~~likhe-~~ ten är köpt på bekostnad av mera värdefulla egenskaper hos systemet, nödig korthet och lättlästhets dessutom är det icke säkert, såsom "Hermes" vid flere tillfällen har påpekat, att teoretisk likhet är detsamma som lättlärdhet. Ty med lättlärdhet menar man möjligen att med ett system på kortast möjliga tid komma till en viss praktisk färdighet - denna må nu sättas högre eller lägre. Vi instämma fullkomligt med talaren däri, att man ej bör begära, att alla, som

lära sig stenografi, skola utveckla sig till yrkespraktici, ty detta vore både orimligt och omöjligt, även med det kortast tänkbara system - men vi tro, att även om ett system skulle "kosta" 20 timmars längre lärotid, så har den, som lärt det, större nytta därav än av ett annat lättare system, om han med det förra har möjlighet komma till större hastighet än med det senare. Ty större hastighet kan vara av gagn icke blott för yrkesstenografer utan även för husbehovspraktici.) Inom militärväsendet förekomme icke stenografering av tal, med undantag av föreläsningarne vid de militära skolorna, och man behövde därför icke inom hären stenografer med samma färdighet som riksdagsstenografer. Däremot förekomma diktering i mycket stor utsträckning, och härför krävdes knappast större färdighet än 150 - 200 stavelser i minuten. Talaren skildrade härefter stenografiens användning vid olika grenar av den militära tjänsten och utvecklade i vissa fall en mening, som något skiljde sig från den, som förut framställts av militära författare på detta område. Officerarne borde, ansåg talaren, även tillägna sig de utländska system, som begagnades i det land, som komme att bliva krigsteater, så att de kunde läsa sådana stenografiska order, som möjligen fölle i deras händer. I England hade någon om stenografiens användning av militären redan kommit under diskussion. Med stenografiens tillhjälp, avslöt talaren sitt anförande, skulle en oerhörd lättnad komma soldaterna till del, och om hans anförande kunde bära någon frukt i denna riktning, så vor detta hans bästa lön.

Efter det med livligt bifall hälsade föredraget, som framkallade en kortare diskussion, lämnades ordet åt Herr Th.L. Behrens från Hamburg, som dels förevisade en ny blyertsformeringsmaskin, dels höll föredrag angående rättande av stenografiska elevarbeten, varefter Mr. Poole från London demonstrerade *Waltmans* skrivmaskin, en jämförelsevis ny typ, som under de senare åren på den engelska marknaden förskaffat sig en så framskjuten ställning, att dess spridning numera överträffas blott av Remingtonmaskinens.

Efter frukostpausen uppstod först en liten debatt, huru ett av "edavurne sakkunniga" Carl Hempel insänt föredrag "Äro internationella stenografkongresser nyttiga?", borde intagas i förhandlingarna. Herr H. hade annälet, att han ämnade infinna sig på kongressen, men i sista stund skickat återbud. På förslag av herr Bäckler, understödd av herrar Behrens, Matschens m.fl., beslöt kongressen, som förut beslutit att föredrag, vilkas inledare icke vore

närvarande, ej skulle uppläsas utan blott intagas i de tryckta förhandlingarna, att Hempels föredrag, då det berörde en praktiskt fråga, varom diskussion kunde uppstå, ej skulle intagas i förhandlingarna. Anledningen till detta beslut torde i själva verket hava varit den, att kongressen ville avgiva en opinionsyttring mot det besynnerliga beteende, som herr Hempel vid så gott som alla internationella kongresser gjort sig skyldig, i det han förklarat, att han skulle bliva deltagare i kongressen samt anmält sig ämna hålla föredrag, som han insänt i tyskt manuskript och anhållit, eller kanske rättare fordrat få översatt till landets språk och tryckt både på detta och på tyska, men sedan icke funnit sig utan blott använt sina kongressföredrag, om vilka han sedan skrivit, att det var det enda av de utländska, som blivit på kongressbestyrelsens bekostnad översatt till landets språk, för att göra propaganda för sig och sin tidning. Kännedomen om denna herr Hempels svaghet var även anledningen, att de svenska stenograferna icke opponerade sig mot ett beslut, som de knappast skulle hava biträtt, om det gällt en person, som av intresse för saken insänt ett föredrag, men blivit hindrad.

Riksdagsnotarien Conrad Lundgren höll därefter föredrag över ämnet "Bidrag till en undersökning om principerna för stenografiens lästlæsthet". Talaren påpekade först, att man alltför litet uppehållit sig vid denna sida av saken, medan man däremot genom frekvens- och lättskrivenshetsundersökningar sökt få en viss vetenskaplig norm för bedömandet av ett systems snabbskrivenhet. Lästlæstheten vore dock ingalunda av mindre betydelse. Man måste se till att den tid, som man vinner genom skrivningen, icke åter går förlorad genom svårigheten att avläsa, vad man skrivit, ty då vore ingenting vunnet. Att komma till en rätt uppfattning av de faktorer, som inverkar på läsligheten, vore svårt och kunde knappast gå annat än på *empirisk* väg; därför ville nu talaren meddela sina erfarenheter och hoppades, att sedan från andra håll nya rön skulle meddelas och att på detta sätt en grundlig undersökning av denna viktiga egenskap hos stenografien skulle befrämjas.

Huvudvillkoren för lästlæstheten vore enligt talarens åsikt 1) att ingen ordbild tillåter mer än en läsart 2) att varje ordtecken har ett så karaktäristiskt utseende, att den, även om det utföres nervöst icke eller åtminstone icke lätt kan förväxlas med någon annan ordbild. Undantag kunna göras från det första av dessa

huvudvillkor, om den dubbla läsarten icke medför fara för förväxling med något annat verkligt ord. Ur denna synpunkt vore åtminstone en del av siglerna ett berättigat undantag. Även från det andra av de nämnda huvudvillkoren kunna undantag göras. Är ett system ytterst kort, och kunna de enskilda typerna sålunda utföras jämförelsevis omsorgsfullt även vid hastig skrift, är detta huvudvillkor av mindre betydelse. Vid de kortare geometriska systemen vore därför det andra huvudvillkoret av mindre betydelse än vid de grafiska, vid vilka senare talaren emellertid i det följande ville uteslutande uppehålla sig.

För uppfyllandet av det andra huvudvillkoret uppställde talaren följande regler. 1) Grundtecknen skola vara lätt skiljbara från varandra, 2) de skola vara lätt kombinerbara med varandra, 3) man skall använda alla skriftsäkra resurser för beteckningen och 4) de skola fördelas på rätt sätt. I frågan om 1) påpekade talaren att mycket därvidlag berodde på stenografens anlag. Tecken, som för den ene vore lätt att även vid hastig skrift göra olika, erbjöd svårigheter för en annan. Några punkter ville han dock framhålla, som efter de erfarenheter han gjort ur denna synpunkt hade inflytande på lästlärheten, nämligen a) det ligger stor vikt på den tydliga beteckningen av begynnelse-tecknen i ett ord, ty om detta är otydligt, kommer man vid läsningen lättare på villospår, än om otydligheten gäller ett tecken längre fram i ordet. b) Det är bättre att ett tecken har endast ett kännemärke, än att det har två, ty har ett tecken endast ett kännemärke, så är det endast en möjlighet att förväxla det med ett annat tecken; har det två kännemärken, så finnes det åter två dylika möjligheter. c) Tre höjder av nedstrecken är för mycket, om det kommer i början av ord. Inuti ord kan det i vissa fall vara ofarligt, om det endast i begränsat mått användes. d) Trycket (schattering) är icke absolut förkastligt, men må, om det skall användas, brukas endast som ett andra klassens kännemärke, d.v.s. för betecknande av sådant, som så noga behöver skiljas (*enkla*

och dubbla konsonanter) men e) under raden sänkt tecken (sådana som de djupa konsonanterna i det Arendska systemet) vore icke farliga, olika längd under raden borde endast med största försiktighet användas. Beträffande 2) "Vikten av lätt kombinerbara tecken" framhöll talaren följande synpunkter a) räta eller trubbiga vinklar kunna försvaras endast under den förutsättningen, då avrundad sammanfogning i liknande form icke förekommer (så kan försvaras därför

att så icke förekommer) även spetsiga vinklar med högre gradtal än 50 äro särskilt i början av ord farliga; b) kombineriing av en konvex kurna med en rak linje är farlig. En sådan sammanfogning skulle förekomma i ett regelbundet skrivet arendsianskt ∇ ad och ∇ dy, men Arends har märkt faran och undvikit den genom att göra kurvan konkav och skriver ∇ / = ∇ / , ∇ ~ = ∇ .

Talaren övergick därefter till punkt 3) betydelsen av att använda alla skriftsäkra hjälpmedel. Som exempel på, huru svårsläst skriften blir, om man inskränker antalet användbara resurser till minsta möjliga, anförde talaren ett exempel ur den vanliga skriften. En postmästare i en av landets större städer hade nämligen det maneret att endast skriva raka streck av större eller mindre längd och djup och på större eller mindre avstånd från varandra. Typen $//p//n//$ skulle efter nämnde tjänstemans metod betyda Upsala. Talaren gick vidare än på en undersökning angående vissa skriftresurser och deras befogenhet. Särskilt bleve flerradigheten (avhängigheten av linjen) förmål för en vidlyftig undersökning, varunder talaren genomgick de olikaslagen av treradigheten och kom till det resultatet att treradigheten i sin renaste form är farlig i den mån den användes för att beteckna ett ljud, som kommer nära ordets början, mindre farlig och följaktligen nyttig, därest den kommer längre tillbaka, eller därest möjligheten till felläsning upphäves genom de omgivande tecknens ställning.

Beträffande 4) den rätta fördelningen av goda tecken och kombinationer, framhölls att det är lika viktigt att välja lättlästare tecken för de oftare förekommande kombinationerna, de mindre lättlästa för de mera sällan förekommande, som det är att välja kortare tecken för ofta förekommande ljud och giva de längre åt de mindre ofta förekommande. Frågan om dubbelbeteckningar för vissa ljud (biteckan o.s.v.) blev även föremål för undersökning och kom till talaren till den slutsatsen, att användningen av sådana ur lättlästhetens synpunkt vore önskvärd, emedan den gäve större möjlighet att välja det förvarje ställning i vilken ljudet förekommer mest lättlästa tecknet, än om man endast hade ett tecken för ljudet. Endast genom en konsekvent och väl genomförd biteckenlära skulle man även lyckas få alla skriftelement använda, vilket enligt fordring 3) vore av betydelse för lättlästhet. Också visades genom exempel från olika system, att till och med i de system, där man torde sig helt och hållet sakna dubbla beteckningsättet, sådana dock förekomma,

om icke annat så i form av särskilda tecken för konsonantförbindelser. Bитеcknen fore även nyttiga ur den synpunkten att de möjliggjorde användandet av särskilt tydliga tecken i början av ord, där tydligheten, såsom redan nämnts, vore viktigast. Till slut betonades även, att bitecknen i hög grad bidra att göra orden lätt igenkännliga därigenom att de låte ordens konstruktion (sammansättningar, förstavelser, stam och ändelse) tydligt framträda.

Vad anginge förkortningarna vore siglerna visserligen fördelaktigare än monogrammen ur lättlästhets synpunkt, men i fråga om lättlästhet medförde siglerna en fara, som monogrammen icke ägde. Allra bäst vore ur båda synpunkterna sigler, bildade av bitecken (såsom till, sig, genom, dess m.fl.) ty de förenade både siglernas och monogrammens fördelar, utan att äga deras olägenheter. Även betonades vikten av mycket tydliga tecken för förkortningarna, som ju äro de allmännast förekommande orden.

Talaren slutade med att uttala sin förhoppning, att hans föredrag möjligen skulle kunna rikta uppmärksamheten på detta föga genomforsköde område, som dock vore så viktigt för de stenografiska systemens utbildning. Han hade velat framhålla sin erfarenhet och hoppades att även andra stenografer skulle ägna frågan en noggrann undersökning och framlägga sin erfarenheter, ty blott därigenom att erfarenheterna från olika håll bekantgjordes, kunde man så småningom komma till full visshet angående principerna f. r. ett skriftsystems lättlästhet.

Föredraget hälsades med applåder; någon diskussion förekom ej.

Därpå höll Fru J. Lundgren föredrag om "Internationalitet på stenografiens område". Hon anslöt sig fullständigt till vad Mr. Walpole i sitt föredrag yttrat, att internationalitet ifrågan om systemteorierna vore ett utförbart ideal. Då även den vanliga skriften icke vore internationell (samma bokstav användes ju i olika språk för helst olika ljud), kunde man ännu mindre hoppas att på stenografiens område, där svårigheterna vore vida större, och kraven på skriftens avfattning efter språkets individualitet vida strängare, nå ett dylikt mål. Däremot borde ett system vara så byggt att det utan alltför stora svårigheter kunde bearbetas för varje språk och till och med i mindre utsträckning (t.ex. vid citat o.d.) utan bearbetning användas även för andra språk än den skrivandes modernmål.

Frågan hade emellertid även en praktisk sida. Den stenografiska rörelsen hade utvecklats sig olika i olika land och alla hava att lära av varandra. Ur denna synpunkt hade de internationella stenografkongresserna sin stora betydelse. Men även på andra sätt kunde de olika ländernas stenografer bringas i närmare beröring med varandra. Ett internationellt stenografiskt bibliotek, där stenografer från alla länder kunde erhålla boklån vore ett dylikt medel; en internationell stenograftidning med bidrag från de skilda länderna vore ett annat icke mindre betydelsefullt sådant. Huru man skulle kunna uppnå dessa önskemål, därom ville inledaren icke yttra sig, hon hade enast velat framkasta *tanke*. Den kunde ju sedan närmare diskuteras i den stenografiska pressen. Under en sådan diskussion skulle säkerligen möjligheten yppa sig att övervinna de ekonomiska svårigheter, som raste sig mot planens genomförande.

Under den på föredraget följande diskussionen yttrade sig Herr Bäckler sympatiskt beträffande de framställda förslagen och fogade till dessa ännu ett nytt, nämligen förslaget om grundandet av en internationell stenografförening. Stora och kanske oövervinnliga ekonomiska hinder kommo dock att resa sig mot de av Fru Lundgren framlagda planernas genomförande, möjligheten kunde dock genom en internationell förening dessa planer föras närmare sitt förverkligande. Vid nästa internationella stenografkongress hoppades han att åter-finnas dessa frågor på programmet.

Efter yttrande av herr Worms (Köpenhamn) och Brauns (Halmstad) var diskussionen om denna fråga avslutad.

38 1924

206

15 1/2

2 1/2 medium 1 1/2

1 1/2 - 1 1/2 - 1 1/2

be 1 1/2 1 1/2 1 1/2

1 1/2 1 1/2

1 1/2 1 1/2 1 1/2 1 1/2

Carlton 1 1/2 1 1/2 1 1/2

be

1 1/2

very

J.B. Estep